

konkávny - *vydutý*, opak *konvexného/vypuklého*; stred krivky sa nachádza na strane dopadajúceho svetla; pozri *biomorfizmus*; *albrello*

konkláve - uzatvorená miestnosť pre *kardinálov* pri voľbe *pápeža*; pozri *interiér*; *priestor uzatvorený*

konkrétne poézia - z lat. *concretio* – „hmotnosť, realnosť“; od prvej dekády 20.st. označenie diel, ktoré sa neobmedzujú na informáciu textom, ale aj vizuálne (grafická podoba textu; základným prvkom sú *grafémy*) a počuteľnosť (fonickosť textu, základným prvkom sú *fonémy*); texty, básne našli odozvu vo *futurizme* (E. Marinetti, V. Chlebnikov), *dadaizme* (T. Tzara, *bruitizmus*, okruh *kabaretu Voltaire* v Zürichu, 1920), *surrealizme* (vstrebával aj podnety automatického textu (pozri *Écriture automatique/automatické písmo*; S. Mallarmé); prechod k *vizuálnej poézii* predstavujú kaligramy G. Apollinaire; pozri *zaum*, *kaligram*

konkrétne umenie - z lat. *concretus* – „skutočný, hmotný“; smer 20.rokov 20.st., napriek svojmu názvu založený na čistých výtvarných prvkoch neprekrývaných prírodnými tvarmi (pozri *forme-nature*); jeden z geometrických a konštruktivistických smerov *abstraktného umenia* (pozri *geometrická abstrakcia*); napriek tomu si autori neželali byť označovaní za abstrakcionistov s poukazovaním, že nič nie je konkrétnejšie ako základné prvky (*linia*, *farba* a *plocha*); teoretik smeru: T. van Doesburg (*manifest* v 1930 pod názvom *A C-Numéro d'Introduction du Groupe et de la Revue Art Concret*, vydaný v *Paríži*); požiadavka univerzálnosti umenia, univerzálného výtvarného tvaroslovia, ktoré môže konkretizovať aj abstraktné myšlienky a pocity pomocou ideálnych tvarov *forme-éspirit*; tvary konštruované z geometrických prvkov a *čistých farieb* bez snahy *abstrahovať* skutočnosť (pozri *forme-art*) alebo byť akoukoľvek odvodeninou tejto *skutočnosti*; cieľom je byť na skutočnosti nezávislý, a preto odmietané *asociácie* s predmetným svetom, čo ďalej vylučuje dramatickosť, lyrickosť, symbolickosť; východisko smeru v myšlienkach hnutia *De Stijl*, spätosť s *konštruktivizmom* (ťažko sa od seba odlišujú); v 50.rokoch jeden z prúdov konkrétneho umenia dospel až ku *kaligrafii* (H. Hartung, P. Sougales), iný sa metodicky spojil so *surrealizmom* (J. Debuffet), iný s *automatizmom* maliarskeho prejavu vytvárajúceho informálnu maľbu (pozri *art informel*), *tachizmus*, *lettrizmus* a ď. modifikácie abstraktného maliarstva, ktoré sa vzdávali prvotného základného princípu konkrétneho umenia *konštruktivizmu*; naopak konštruktivistickým smerom sa rozvíjal *hard-edge*; neskoršie konkrétne umenie preberalo podnety z *op-artu*, *konkrétnej poézie* a ďalších výtvarných smerov; dnes považované za uzatvorené obdobie vo vývoji konštruktivismu; pozri *absolútne umenie*; *univerzum*

konope - 100+1: archeologické nálezy potvrdzujú, že už starí Číňania znali a pestovali konope siate predovšetkým pre priemyselné účely; z jeho vlákien najprv vyrábali *textil*; konope sa našlo v čínskych hrobkách starých 8000 rokov; to viedlo k názoru, že konope môže pochádzať z Číny namiesto z Indie alebo *Strednej Ázie*, ako sa pôvodne predpokladalo; v 3.st.pr.Kr. za *dynastie Chan* začali Číňania vyrábať z konope *papier*, ktorý bol kvalitnejší ako papier z *hodvábnych* vlákien; v *Mezopotámii* poznali konope už v 8.st.pr.Kr. a *Asýrčania* ho približne od 1.tis.pr.Kr. používali ako *kadidlo*; pozri *mágia agrárna*; *rastliny*

konopné textilné vlákna

J. Želibský: Lisovanie konopného oleja (1942)

konope manilské - manilské konope

konopný papier - 100+1: v 3.st.pr.Kr. za dynastie Chan začali Číňania vyrábať z konope papier, ktorý bol kvalitnejší ako papier z hodvábných vlákien; lacný konopný papier umožnil v Číne vývoj kníhtlače; prvá kniha vytlačená na konopnom papieri bola v Číne vytlačená už v roku 770; pozri *čínsky papier*

Kons Jeff - (*1955); americký umelec známy pre svoje reprodukcie banálnych predmetov, ako sú balónové zvieratá vyrobené z nerezovej ocele so zrkadlovou povrchovou úpravou; žije a pracuje ako v New Yorku; jeho práce boli predané za značné sumy peňazí; kritici sú ostro rozdelení v hodnotení umelcových prác; niektorí považujú jeho diela ako priekopnícke, so zásadným umelecko-historickým významom; iní odmietajú jeho práce ako *gýč*; pozri *postmoderna*, *gýč-art*,

-v súvislosti so sochou Kiepenkerl: Kiepenkerls (mn.č.) boli spomenuté v nemeckej jazykovej oblasti medzi Sauerlandom a Hamburgom; výraz Kiepenkerls označuje podomových obchodníkov; nosili jedlo, rovnako ako vajcia, mliečne výrobky a hydinu v mestách a na oplátku dodávali vidieckym oblastiam soľ, správy a ďalší tovar; nemeckí obchodníci, ktorí prekročili hranicu do susedného Holandska v tejto podobe boli nazývaní Kieperkel; meno pochádza z Kiepe, čo bol drevený a prútený batoh, s ktorým chodil Kiepenkerle cez dediny a mestá; ich tradičným oblekom vo Vestfálsku okrem batohu bola čiapka, pišťalka. Modrá halena, palica a dreváky; medzi Kiepenkerls boli nielen muži, ale aj ženy; pozri *americkí maliari 20.st.*, *americkí maliari 21.st.*, *newyorskí umelci*, *postmoderní umelci*, *americkí sochári 20.st.*, *pensylvánski maliari*, *americkí grafici*

https://en.wikipedia.org/wiki/Jeff_Koons

J. Koons: Šteňa (topiary, Bilbao, Španielsko, 2011)

J. Koons: Tulipány (leštená nerezová oceľ, Hanover, 2010)

J. Koons: Balónový pes (leštená nerezová oceľ, 1994-2000)

J. Koons: Kiepenkerl – Podomový obchodník (nehrdzavejúca oceľ, 1987)

konsekrácia - lat. consecratio – „zbožštenie“; *zasvätenie bohu, ktoré magicky zaist'ovalo božskosť a posvätnosť predmetu, stavby, osoby, napr. cisára, ktorý bol prehlásený za boha (antický Rím); konsekrácia pripomínaná konsekráčnymi reliéfmi, medailami a mincami; medaily a mince majú na averse meno a zobrazenie cisára prehláseného za boha, na reverse nápis „consecratio“ a cisárske symboly orla, páva, fénixa apod.; v kresťanstve zasväcovaný chlieb a víno, kalichy, oltáre (zasväcený oltár označený piatimi konsekráčnymi krížami na doske oltárnej mensy), kostoly (dvanásť konsekráčnych krížov na stenách); zasväcovaní aj cirkevní hodnostári (pozri klérus); pozri olej (Heinz-Mohr)*

konsekrácia chleba a vína - Heinz-Mohr v súvislosti s heslom *Posledná večera: eucharistický výjav* *Poslednej večere*, ktorý bol v západoeurópskom umení zriedkavý (častejšie a obľúbenejšie sú výjavy zachytávajúce oznámenie zrady), nadobudol na význame po *Tridentskom koncile*; obdobným eucharistickým variantom *Poslednej večere* bolo *apoštolské prijímanie*; pozri chlieb

konsekráčná medaila - pozri *konsekrácia*

konsekráčná minca - pozri *konsekrácia*

konsekráčny kríž - znamenie *kríža* pri zasvätení *oltára* alebo sakrálneho priestoru v podobe červeného kríža vpísaného do kruhu; opakuje sa päť razy na doske *mensy* a dvanásť razy na stenách kostola bez ohľadu na výzdobu

konsekráčny reliéf - pozri *konsekrácia*

konsignatorium - tiež *chrismatorium, chrismale, olearium, ampule, chrisma*; pozri *liturgické nádoby*

1. ampulka alebo pohár na uchovávanie *krizma*; zvyčajne zo striebra alebo cínu; v pravoslávnom ríte z *alabastru*, a preto zvaná *alabastron*; chrismatorium má niesť kňaz pri návšteve chorého člena svojej komunity

2. priestor na vykonanie obrady *birmovky*

-v súvislosti s heslom *olearium*: tiež *chrismale*, *ampule*, *chrisma*; schránka na prechovávanie *krizma* - svätenej masti z oleja a *balzamov*, určenej pre obrady katolíckeho rítu; od neskorého staroveku zahnutý roh na podstavci, pštrosie vajce vsadené do zlata alebo trojica vežových nádobiek

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Konsignatorium>

Konsignatorium katolíckeho rítu s nádobami oleja na posvätenie katechumenov, na krst a pomazanie chorých (pozlátené striebro, Erfurt, 1636)

Pravoslávna nádoba na posvätný olej alabastron (expozícia cárskeho patriarchu v moskovskom Kremli)

ampulky alebo pohára, guľovú hviezdokopu vo forme, zvyčajne vyrobené zo striebra alebo cínu, a používa sa pre Obsahujúce Chrisom oleja. [2]

konská koža - koža konská

konské dostihy - v súvislosti s heslom *vodník*: hoci sa vodník vyskytuje v sladkovodných vodách, je jeho predobrazom zrejme grécky boh morí *Poseidon*; súdia sa to podľa toho, že sa vodník rád premieňa v kone a práve Poseidón bol v starom Grécku patrónom *koní* a konských dostihov, snáď práve preto, že morské vlny vzdialene pripomínajú cválajúce kone (pozri *hippokampos*)

konské mäso - pozri *kôň* (Biedermann); *potrava*, *konzumácia*

konskí umelci - pozri *kôň*, *animaliereri*; *kôň v umení*, *zvieratá v umení*; J. F. Herring I., J. E. G. Prestell ml., Ch. P. Tschaggeny,

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Equine_artists

http://de.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Pferd_in_der_Kunst

A

Albrecht Adam

Emil Adam

Cecil Aldin

Charles Ansell (maliar)

B

James Barenger
William Barraud
Pierre Bellocq
František Bílkovská
Thierry Bisch
Rosa Bonheur
John Boulton (umelec)
Deborah Butterfield

C

Ann Collins
Abraham Cooper

D

Richard Barrett Davis
Elena Drobychevskaja

E

Friedrich Eckenfelder
Lionel Edwards

G

George Garrard
Sawrey Gilpin

H

Harry Hall (maliar)
John Frederick Herring, Jr.
John Frederick Herring, Sr.

J

Wadsworth Jarrell

K

Lucy Kemp-Welch

M

Milton Menasco
Raoul Millais
Lanford Monroe
Alfred Munnings

P

John Paul (umelec)
James Pollard
Tessa Pullan

R

Richard Kamen Reeves

S

Sartorius rodina
Francis Sartorius
John Sartorius
John Francis Sartorius
John Nott Sartorius
James Seymour
John Skeaping
Charles Loraine Smith

Martin Stainforth
George Stubbs
Dario Suro

T
Peter Tillemans
Charles Towne (umelec)

U
Mark Upton
Peter Upton

V
Wouterus Verschuur

W
John Wootton

konsolidácia pamiatky - v *pamiatkovej starostlivosti* konzervačný postup, ktorý odstraňuje hmotnú nesúdržnosť pamiatky; v architektúre má technickú a konštrukčnú povahu (spevnenie konštrukcie stavby, jej stabilizácia); pozri *architektonická pamiatka, reštitúcia, anastyulóza*

Konstanz - sloven. Kostnica, čes. Kostnice; pozri *Nemecko*

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostnice_\(m%C4%9Bsto\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostnice_(m%C4%9Bsto))

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff: Konstanz (Norimberská kronika, 1493)

Konštantín - (†869); tiež Cyril; byzantský učenec a mních; spolu s bratom Metodom poverený byzantským cisárom Michalom III. Misiou vo *Veľkomoravskej ríši* a v *Panónii*; položil základy samostatnej cirkevnej organizácie na území Veľkomoravskej ríše, zostavil slovanské písmo *hlaholiku*; pozri *Kyjevské listy*

Konštantín Africký - (†1099); lat. Constantinus Africanus; berberský lekár; prvú časť svojho života strávil v severnej Afrike a zvyšok v Taliansku; podľa legendy sa narodil v Kartágu a aby sa priučil medicíne, odišiel do Babylónie, kde sa vzdelal v gramatike, logike, fyzike (medicíne), geometrii, aritmetike, matematike, astronómii, nekromancii a hudbe.; po vyčerpaní všetkých vied u *Chaldejov*, Arabov a Peržanov išiel do Indie, vzdelával sa u vedcov tejto krajiny, vrátil sa do Egypta, kde dokončil svoje dlhé štúdium; ale vzácnosť a šírka jeho vedomostí nahnali strach svojim krajanom, že ho vzali na čarodejníka a vyhnali ho; utiekol teda do Talianska, do pobrežného mestečka Salerno, kde zostal na nejakú dobu skrytý pod odevom žobráka; keď prechádzal v meste brat babylonského kráľa, poznal ho a predstavil ho slávnemu Robertovi Guiscardovi, ktorý z Konštantína urobil svojho sekretára; on však viac túžil po pokoji a odišiel do opátstva Monte Casino, kde strávil zvyšok svojho života prekladmi rôznych lekárskeho kníh z arabčiny do latinčiny; boli používané ako učebnice od stredoveku do 17.st.; pozri *lekári*

https://en.wikipedia.org/wiki/Constantine_the_African

<https://www.google.sk/search?q=Constantinus+Africanus&espv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=1VqQVaOIC4LfUafHgDA&ved=0CD8QsAQ>

Constantinus Africanus skúma moč pacientov (miniatura, nedatované)

Konštantín I. Veľký - Flavius Valerius Constantinus (280-337); rímsky cisár od 306; po porážke Maxentia r.321 (pozri *labarum*) ovládol západnú časť *Rímskej ríše* a po porážke Licinia Crassa r.324 východnú časť Rímskej ríše a stal sa jediným rímskym cisárom; r.313, ešte počas bojov o trón, zaradil *kresťanstvo* medzi povolené náboženstvá (sám však *krst* prijal až tesne pred smrťou); r.330 založil *Konštantínopol*; *kanonizovaný*; pozri *Helena*; *orol dvojhlavý*; *Ježišova kopija*; *gladiátor*; *neskoroantické umenie*, *ranokresťanské umenie*, *IHS*, *In hoc signo*, *Konštantín Veľký* a *judaizmus*

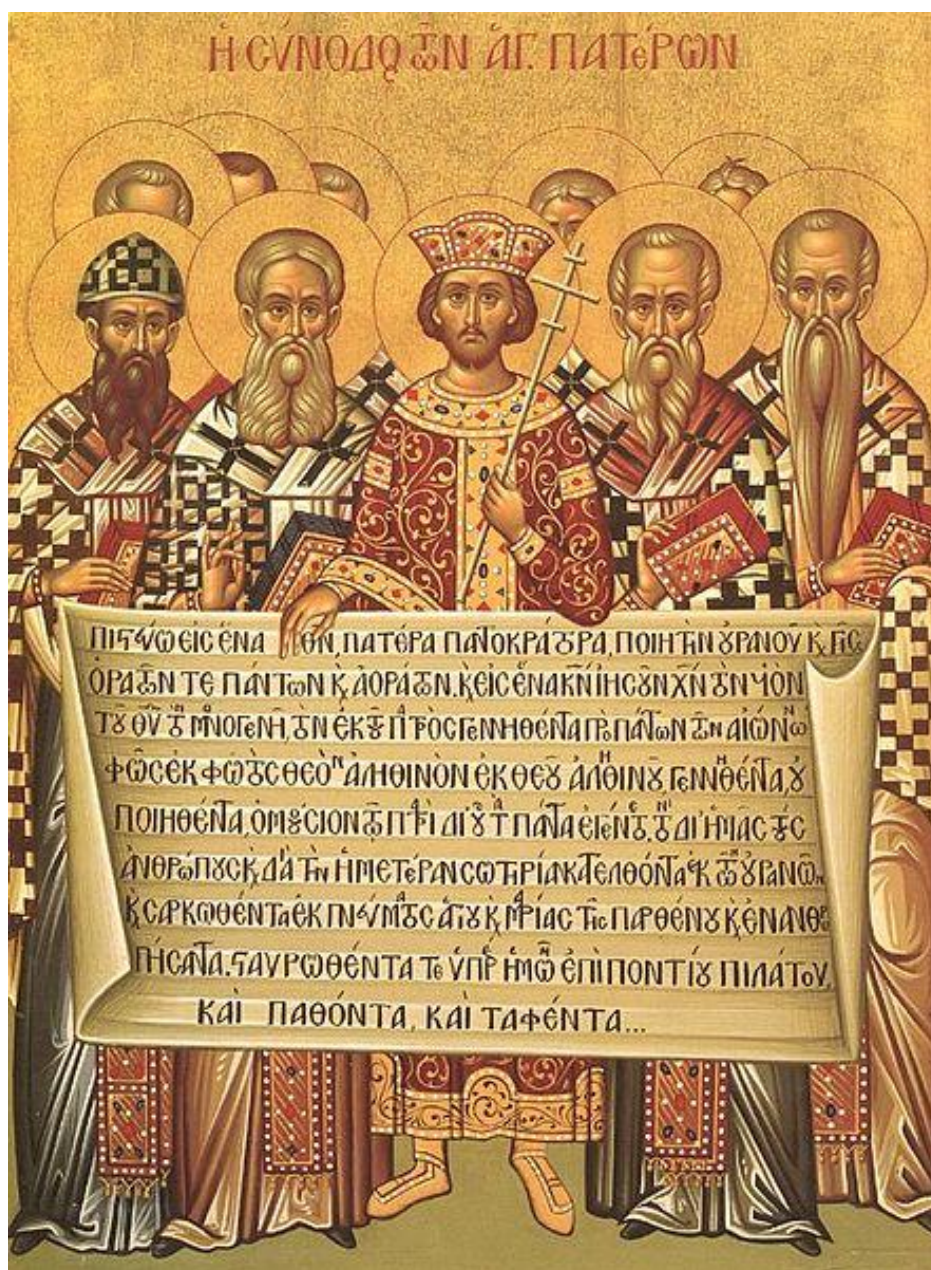
www v súvislosti s heslom *Alexamenos graffiti*: podľa katolíckej encyklopédie mal byť nápis uštipačným zobrazením kresťana pri akte uctievania; somárska hlava by mohli byť považovaná za urážlivé vyobrazenie súčasnej rímskej spoločnosti, lebo spôsob popravy ukrižovaním bol určený pre najhorších zločincov až do svojho zrušenia cisárom Konštantínom Veľkým v 4.st.

http://it.wikipedia.org/wiki/Impero_romano

http://pl.wikipedia.org/wiki/Konstantyn_Wielki

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%82_%CE%91%CE%84

http://sk.wikipedia.org/wiki/Redaktor:RONALDO-SK/Byzantsk%C3%A1_r%C3%AD%C5%A1a

Konštantín Veľký medzi cirkevnými otcami na Nicejskom koncile

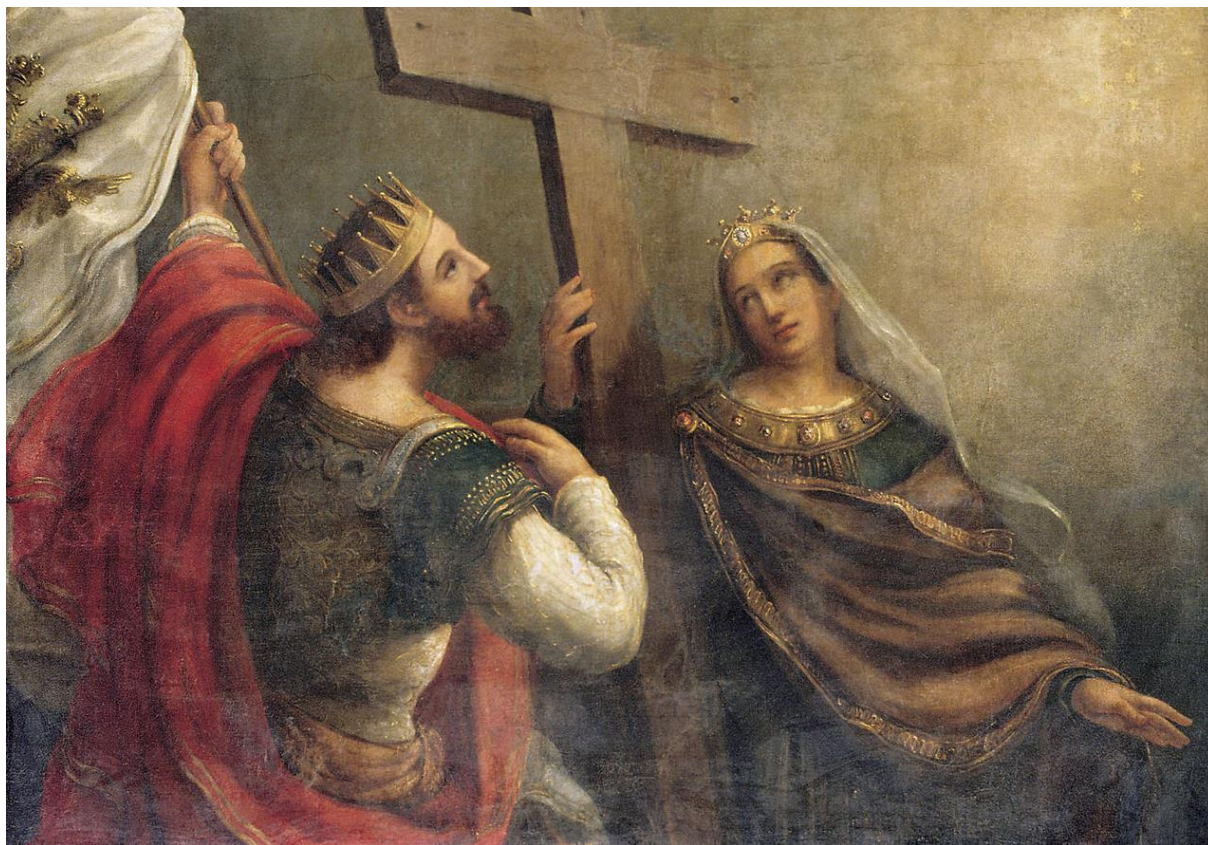
M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Konštantín Veľký (kolorovaný drevorez, Norimberská kronika, 1493)

G. Bonasone podľa G. Romana: Bitka Konštantína a Maxentia (rytina, 1544)

N. H. Tardieu: Založenie Konštantínopole (1749)

V. K. Sazonov: Svätý Konštantín a Helena okolo svätého Kríža (19.st.)

Konštantín Veľký a judaizmus - pozri *staroveký kresťanský antisemitizmus*

https://en.wikipedia.org/wiki/Constantine_the_Great_and_Judaism

Konštantínopol - v preklade – „Konštantínovo mesto“; z gréc. Kónstantin; polis – „mesto“

-pôvodný názov bol zrejme Lygos; na mieste Konštantínopola stávala pôvodne grécka osada Byzantion, založená už v 7.st.pr.Kr.; roku 324 založil a 11. mája 330 slávnostne otvoril rímsky cisár Konštantín Veľký prebudované mesto a premenoval ho na Konštantínopol, t. j. Konštantínovo mesto; Konštantínopol sa popri Ríme stal hlavným mestom *Rímskej ríše*

-starogrécke názvy: Ἡ νέα δευτέρα Ρώμη/Hé Nea, deuterá Rómé - („Nový, druhý Rím“), „Deutera Rómé“ (Druhý Rím), „Εὐαία Ρώμη“ (Východný Rím), „Byzantias Rómé“ (Byzantský Rím); novogrécky ekvivalent Konstantinupoli

-latinské názvy (do 7.st. bola úradným jazykom latinčina, potom gréčtina): Constantinopolis; spočiatku, t.j. najmä v 4.st., tiež „Constantinopolis nova Roma“, „Constantinopolis altera Roma“, „Nova Roma“, „Roma Constantinopolitana“ (Konštantínopolský Rím), „Alma Róma“ (Blahodarný Rím); neskorší lat. ekvivalent Byzantium; v 3.st. prechodne „Augusta Antonina“; meno Constantinopolis a pod. je nepriamo doložené na minciach približne od r. 324, priamo až od 5. stor.

-slovanské názvy: *Carihrad*, Byzancia, Byzancion či zriedkavejší Byzant

1453 - 1930:

-v osmanskej turečtine: Kostantínije alebo Kustantínije

-v spisovnej arabčine: Al-Kustantínija (كسطينية، عيسيفشيف ٩٩٩٩٩٩)

od konca 17. do konca 18.st. prechodne prevažoval oficiálny názov Islambol alebo Islambul

1930:

-v turečtine *İstanbul*; tento názov sa však neoficiálne používal už dávno predtým; slovenský variant Istanbul

-Konštantínopol založený roku 330 cisárom *Konštantínom I. Veľkým*, keď preložil sídlo *Rímskej ríše* na východ na mieste gréckeho mesta Byzantion, ktoré bolo založené najneskôr v 7.st. pr.Kr. (podľa tradície v roku 667pr.Kr.) a v 1.st. sa stalo súčasťou Rímskej ríše; za vlády cisára Septima Severa bolo mesto zbúrané a znovu postavené; v rokoch 324 až 330 mesto prebudoval rímsky cisár Konštantín Veľký a dal mu nové meno Konštantínopol (resp. u Slovanov Carihrad) a urobil z neho hlavné mesto Východorímskej, resp. Byzantskej ríše; Konštantínopol sa stal aj významným cirkevným a kultúrnym centrom, sídlil tu patriarcha; v roku 425 tu bola založená vysoká škola; vrcholné obdobie rozkvetu mesto zažilo v 6.st. za cisára Justiniana; vrcholom stavebnej činnosti za Justiniana je chrám *Hagia Sofia*; od 7.st. nastal úpadok mesta v dôsledku neustálych vojen s Peržanmi, Arabmi, Slovanmi a Pečenehmi; v 13.st. bol Konštantínopol hlavným mestom krátky čas existujúceho Latinského cisárstva, po jeho zániku bolo opäť hlavným mestom Byzantskej ríše; za vlády Palaiologovcov (koniec 13.-zač. 14.st.) nastalo krátke obdobie rozmachu mesta, ale potom sa už mesto vyľudňovalo a pustlo; v roku 1453 mesto tri dni plienili a dobyli Osmanskí Turci, čím Byzantská ríša zanikla; v rokoch 1453 až 1923 bolo mesto hlavným mestom *Osmanskej ríše* a sídlom sultána; roku 1930 bolo mesto premenované na Istanbul

pozri *Héliov stĺp*; *Kristov klinec*, *Zlatá brána*, *labarum*, *maniera greca*, *mozaika*; *Mária Blacherniotissa*; *Klaňanie troch kráľov* (Krämer-Trenkler); *križová výprava*; *Zeus Olympský*

www: v r. 324 až 30 mesto prebudoval rímsky cisár *Konštantín Veľký*; mesto dostalo nový názov Konštantínopol, resp. pre Slovanov Carihrad, a stalo sa hlavným mesto Východorímskej ríše, významným centrom a cirkevným a kultúrnym centrom; sídlil v ňom *patriarcha*; r. 425 tu bola založená vysoká škola; vrcholné obdobie rozkvetu mesto zažilo za cisára Justiniana v 6.st.; za povstania Niká (532) značná časť mesta zhorela; vrcholom stavebnej činnosti za Justiniana je chrám *Hagia Sofia*; r. 542 postihol mesto *mor* a zomrelo 30 tis. obyvateľov; od 7.st. mesto upadalo v dôsledku nepretržitých vojen s Peržanmi, Arabmi, Slovanmi a Pečenehmi; v 13.st. bol Konštantínopol hlavným mestom krátko existujúceho Latinského cisárstva; po jeho zániku bolo opäť hlavným mestom *Byzantskej ríše*; za vlády Palaiologovcov (koniec 13. stor. - zač. 14. stor.) nastalo krátke obdobie rozmachu mesta, ale potom sa už mesto vyľudňovalo a pustlo; r. 1453 mesto tri dni plienili a dobyli Osmanskí Turci, čím Byzantská ríša zanikla (pozri *Osmani*); v rokoch 1453 až 1923 bolo mesto hlavným mestom Osmanskej ríše a sídlom sultána; r. 1930 bolo mesto premenované na Istanbul

www: pôvodne asi Lygos, najneskôr od konca 7.st.pr.Kr. do 324 starogrécky Byzantion; neskorší lat. ekvivalent: Byzantium; neskoršie slovenské ekvivalenty aj Byzancia, Byzancion, Byzanciön či zriedkavo Byzant, v 3.st. prechodne: lat. Augusta Antonina, r. 324 - 1453/1930 lat. Constantinopolis; starogréč. Kónstantinoupolis, resp. v inom prepise Kónstantinúpolis; neskoršie slovenské ekvivalenty: Konštantínopol a Carihrad (slovanský variant slova Carihrad je doložený už v *Nestorovej kronike*); v rozpore s PSP: Konštantínopol, Konštantinopolis, Konštantínopolis, zastarano aj Konstantinopolis či Konštantínopol; do 7.st. bola úradným jazykom latinčina, potom gréčtina; tvar Constantinopolis (a pod.) je nepriamo a na minciach doložený od približne 324, priamo až od 5.st.; spočiatku (t.j. najmä v 4.st.) sa mesto volalo aj lat. Constantinopolis nova Roma, lat. Constantinopolis altera Roma, lat. Nova Roma, starogréč. é Nea, deuterá Rómé („Nový, druhý Rím“), starogréč. Deuterá Rómé („Druhý Rím“), starogréč. eóá Rómé („Východný Rím“), starogréč. Byzantias Rómé („Byzantský Rím“), lat. Roma Constantinopolitana, starogréč. (lat.?) Alma Róma; 1453 - 1930 v osmanskej turečtine Kostantíníje alebo Kustantíníje; ekvivalent v spisovnej arabčine: Al-Kustantíníja; starogrécke, latinské a slovenské ekvivalenty ako v predchádzajúcom bode; novogréč. ekvivalent Konstantinupoli; od konca 17. do konca 18.st. prechodne prevažoval oficiálny názov Islambol alebo Islambul, občas sa vyskytoval ako oficiálny tvar İstanbul, od 1930 po turecky İstanbul; slovenský ekvivalent Istanbul; významné neoficiálne názvy od raného stredoveku sú starogréč. hé Polis, novogr. i Poli; od vrcholného stredoveku v turečtine İstanbul, Stanbul, Stambul, zriedkavejšie Stanbulin, Bulin; tvar Stambul v 19. stor. v európskych textoch v užšom zmysle niekedy znamenal len historické jadro mesta; od roku 1453 v turečtine Islambol, Islambul; v 19.st. v turečtine Istanbul, Istambol, Stambol

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Konštantín>

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Kon%C5%A1tant%C3%ADnopol>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Pozdn%C3%AD_st%C5%99edov%C4%9Bk

http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1d_Konstantinopole

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%81%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F_%D0%B8%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%8F

http://en.wikipedia.org/wiki/Fall_of_Constantinople

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Schedel_konstantinopel.jpg

Obliehanie Konštantínopolu križiakmi v roku 1204 (miniatúra z 15.st.)

J. Fouquet: Príchod križiakov do Konštantínopolu počas II. krížovej výpravy 1147-1148 (Kniha Louise VII. Mladšieho)

P. Le Jeune: Pristátie pri Konštantínopolu r. 1204 (16.-17.st.)

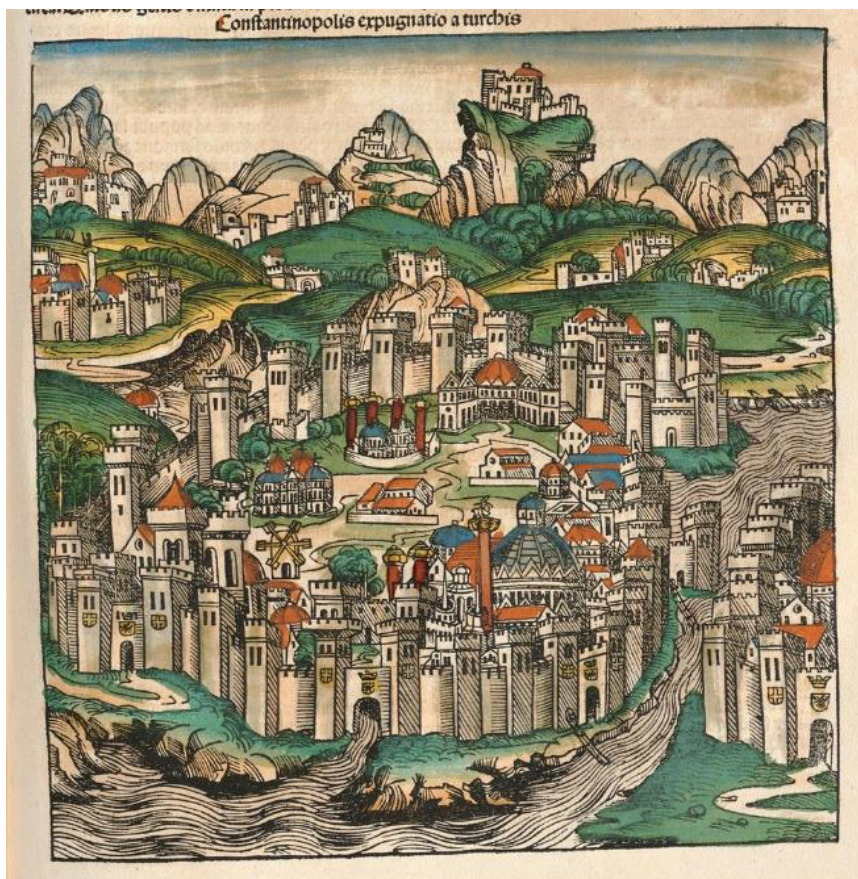
Pád Konštantínopole roku 1453

M. Wolgemut, H. Schedel (grafik): Konštantínopol (Norimberská kronika, 1493)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Byzantský Konštantínopol s Arslan Hane a Hagia Sofia (kolorovaný drevorez, Norimberská kronika, 1493)

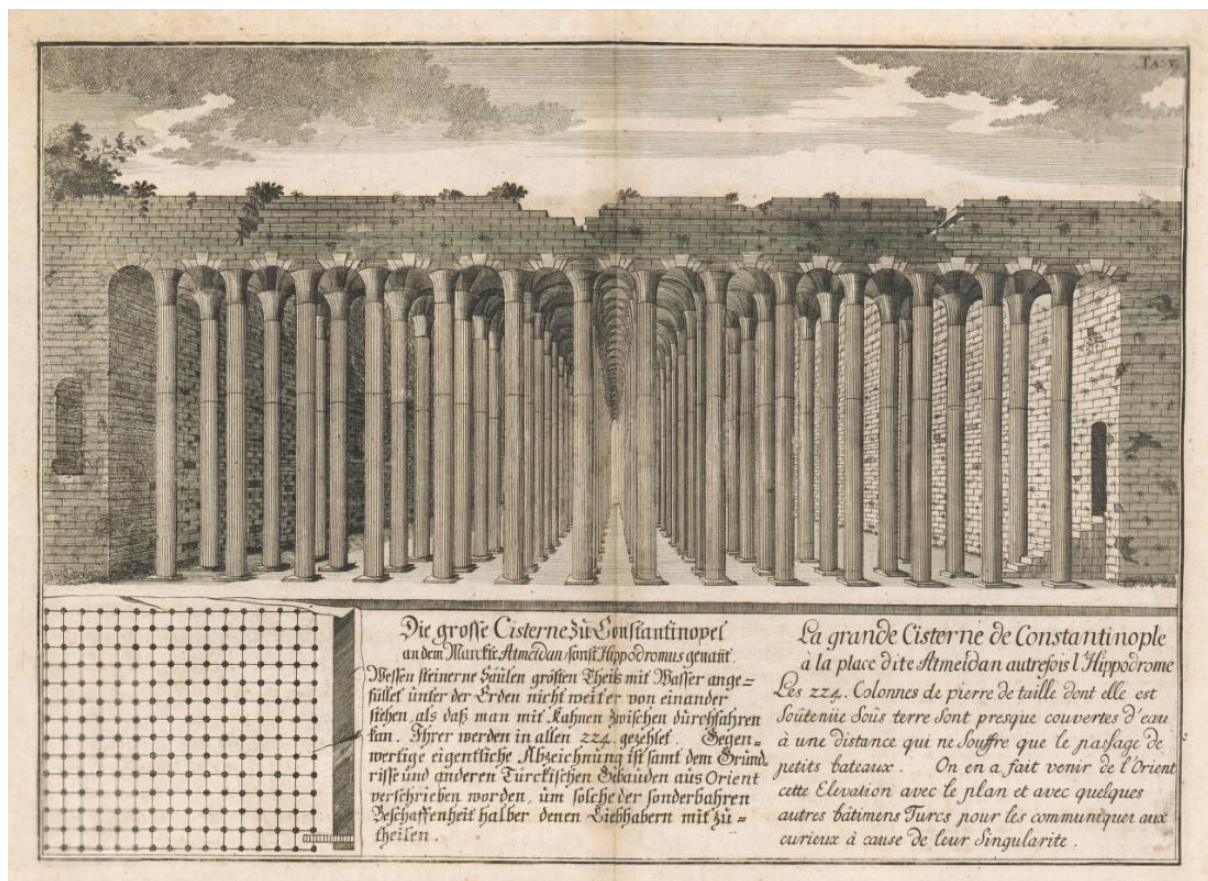
M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Konštantínopol dobytý Turkami (kolorovaný drevorez, Norimberská kronika, 1493)

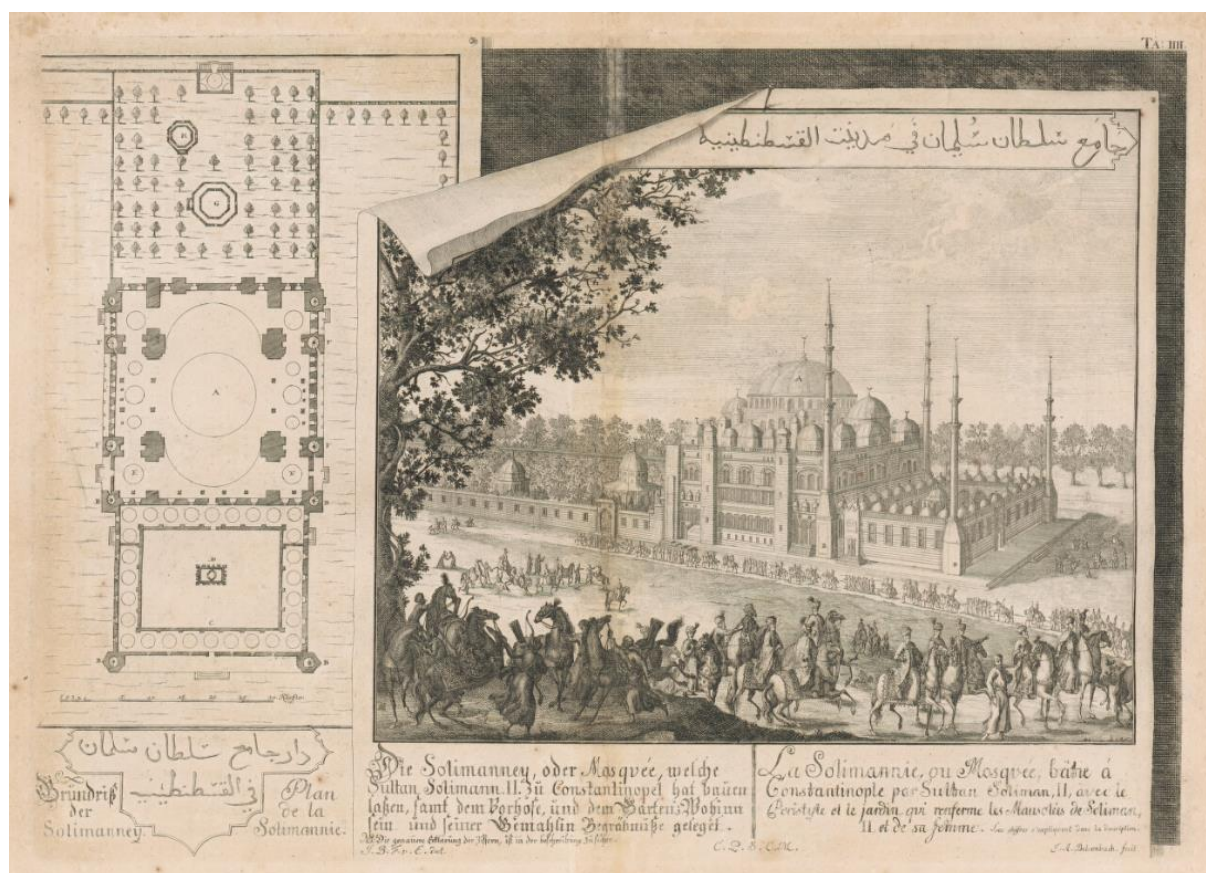
P.-A. Aveline: Konštantínopol, rímske mesto a hlavné mesto Tureckého kráľovstva (veduta, 1692)

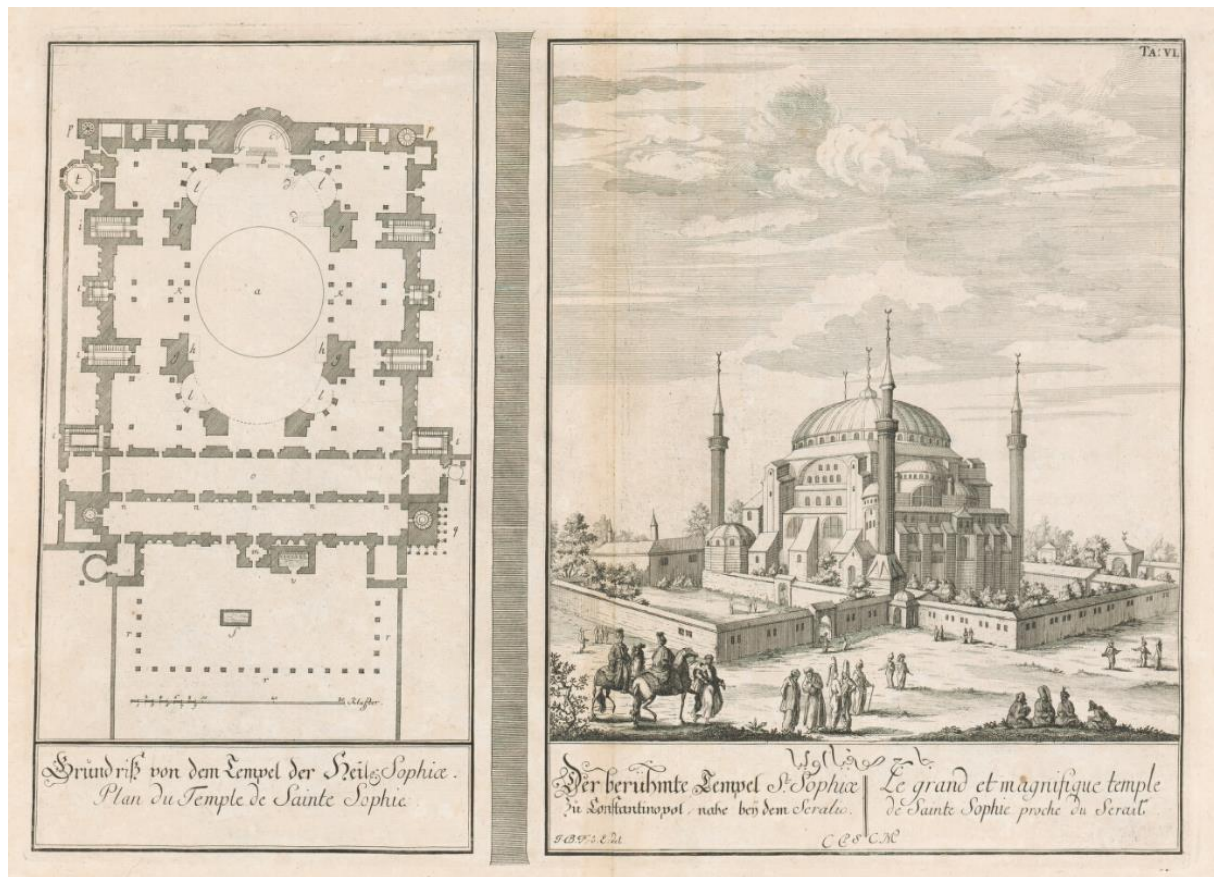
G. B. Probst: Konštantínopol (kolorovaná rytina, 1740)

J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Pohľad na veľkú cisternu v Konštantínopole (lept, 1730)

J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Pohľad na Sulejmanovu mešitu v Konštantínopole (lept, 1730)

J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Pohľad na Hagiu Sofiu v Konštantínopole (lept, 1730)

F. Delacroix: Dobytie Konštantínopolu križiakmi (1840)

F. Delacroix: Vpád križiakov do Konštantínopolu (1852)

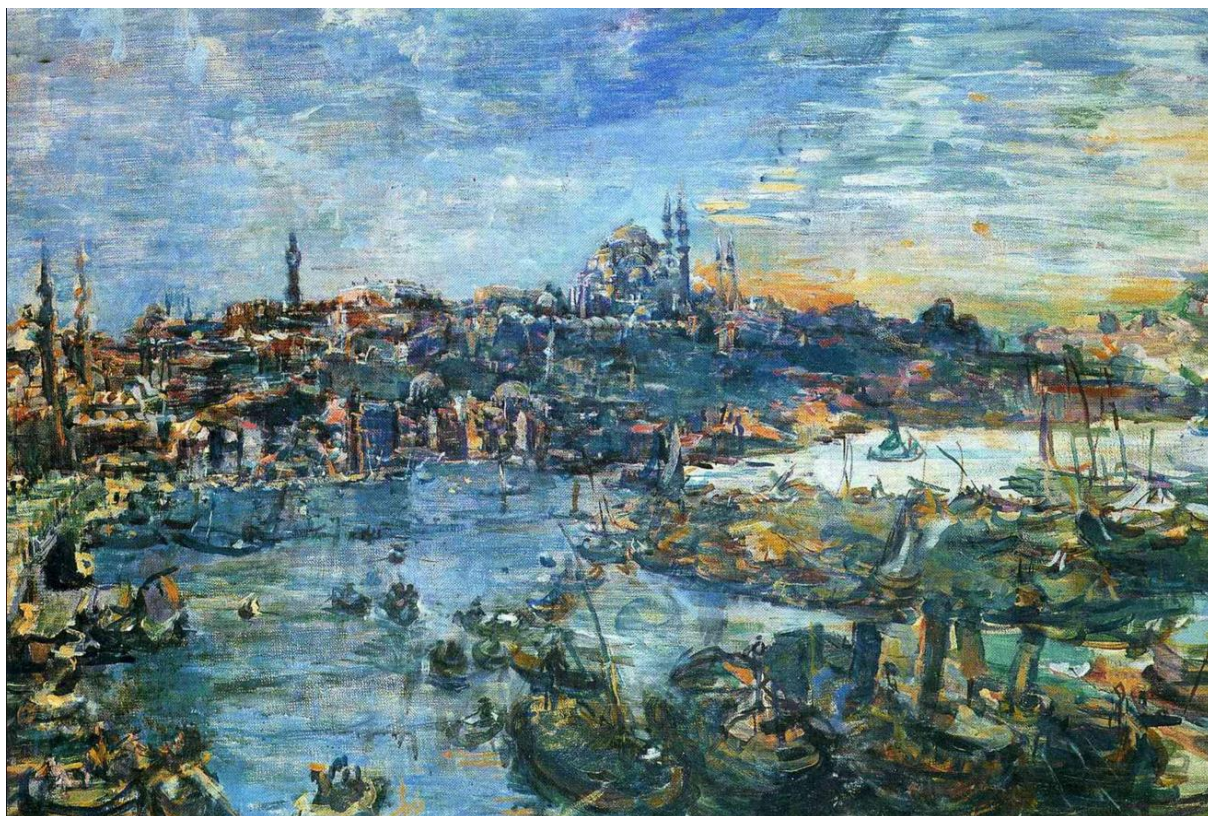
G. Doré: Vstup križiakov do Konštantínopolu (19.st.)

H. A. Barker: Panoráma Konštantínopolu (akvatinta, 1813)

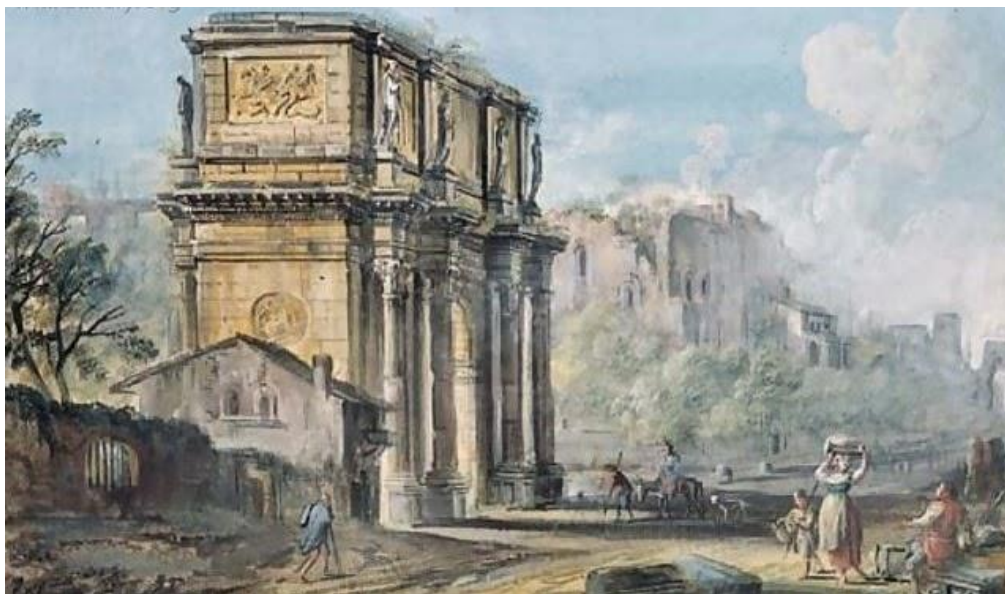
T. Alloy: Konštantínopol pri ústí do Zlatého rohu (19.st.)

Konštantínopol (1929)

Konštantínopolský koncil - koncil Konštantínopolský

Konštantínov triumfálny oblúk - tal. Arco di Constantino; tiež Konštantínov víťazný oblúk (pozri *triumfálny oblúk*); historická pamiatka v *Ríme* v blízkosti *Kolosea*; stĺp postavený senátom pri Mulvijskom moste r. 312 po víťazstve cisára *Konštantína* nad Maxentiom (pozri *labarum*); na jeho výstavbu použité prvky starších pamätníkov, napr. *Titovho oblúka*

J.- B. Lallemant: Forum s Konštantínovým oblúkom s roľníkmi v popredí (18.st.)

O. Achenbach: Konštantínov triumfálny oblúk v Ríme (1886)

Konštantínov stĺp - pozri *stĺp Justiniánov*

konštrukcia skeletová - *skeletová konštrukcia*

konštrukcia stenová - *stenová konštrukcia*

konštrukcia škrupinová - *škrupinová konštrukcia*

konštruktivizmus - z lat. *construere* – „spájať, skladat', zostrojovať“

1. v najširšom zmysle racionálny rys umeleckej tvorby, ktorý vychádza z výtvarných prvkov a ich vzťahov (*modul, zlatý rez*; pozri *kompozícia*); môže byť súčasťou výtvarných názorov založených na empirickej skúsenosti (pozri *predmetnosť*) aj *abstrakcii*; v tomto zmysle je konštruktivizmus je dôležitým rysom ranej a vrcholnej *renesancie, kubizmu, neoplasticizmu, purizmu, suprematizmu, konkrétneho umenia, konštruktivizmu* ako smeru z 1. pol. 20. st. a ď.

2. výtvarný smer v rámci *geometrickej abstrakcie* (pozri *neoplasticizmus*) založený *K. Malevičom*, formulovaný spolu s *V. J. Tatlinom*, vrchol v rokoch 1910-1911; zrod v ruskom prostredí (pozri *fotomontáž*); úsilie o bezpredmetné, *čisté umenie* založené na rýdzo výtvarných prostriedkoch: farba, plocha, linka, tvar; ďalej teoreticky rozpracovaný a uplatnený: pozri bod 3

3. tendencie vo výtvarnom umení 20. st. so spoločným racionálnym, abstrahujúcim vzťahom k realite a empirickej skúsenosti; konštruktivizmus v tomto zmysle odráža dobový význam techniky a jej matematickosti, ekonomickosti, účelnosti, logickosti, odráža skladbovosť prvkov a tvarový názor ovplyvnený strojovou výrobou; konštruktivizmus spojený so silným zmyslom pre reálne potreby spoločnosti a pre spoločenskú zodpovednosť tvorby; konštruktivizmus teoreticky rozpracovaný a uplatnený najmä v *architektúre* ako snaha o vytvorenie nového *životného prostredia, životného štýlu* (predznamenávaný *secesnou architektúrou*); zvýraznenie konštrukčných prvkov stavby (*Vesnin, Ginzburg*); v *Holandsku* stúpenkami *skupina De Stijl*, v *Nemecku* pedagogické a experimentálne centrum *Bauhaus*

pozri *funkcionalizmus, rayonizmus/ lučizmus, konkrétne umenie*; konštrukčné princípy v rámci *abstrakcionizmu* (po 1945): *Cercle et Carré*; *G, kontrareliéf, futurizmus*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Costruttivismo_\(arte\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Costruttivismo_(arte))

konštruktivizmus sovietsky - pozri *produktivizmus; umenie sovietske*

konštruktivistické objekty - *objekty konštruktivistické*

konštruktívna kompozícia - *kompozícia konštruktívna*

konštruktívny realizmus - termín, ktorý pre svoju konštruktivistickú tvorbu použili stúpenci *N. Gabo* a *A. Pevsner*; predstavuje druhú fázu sovietskeho *konštruktivizmu* v období 1920, jeden zo smerov v rámci sovietskeho *konštruktivizmu*; ovplyvnený *futurizmom* > vydvihoval kinetiku/pohyblivosť ako základný tvárny princíp, vzťah k technickej civilizácii, ktorá mala vyriešiť problémy rodiaceho sa socialistického štátu; porovnaj *kinetizmus*

kontaktná prietlač - *prietlač kontaktná*

kontemplácia - duševné pozorovanie, rozjímanie; pozri *meditácia, zrkadlo, devocionálny, pieta, zátišie; bocian* (*Biedermann*); *kamaduli* (*www*); *karmelitáni, kartuziáni*; *kniha-objekt; profil trojštvrťtinový*

T. Couture: Kontemplácia (1875)

konterfei/konterfej - starší názov pre *portrét*

kontinent, kontinenty - pozri *štyri kontinenty, proroctvo Kontinentálne, kultúra podľa kontinentov, kultúra podľa kontinentov*

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Kultura_podle_kontinent%C5%AF

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Kategorie_podle_kontinent%C5%AF

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Kultura_podle_kontinent%C5%AF

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Kontinenty>

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Culture_by_continent

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Continents>

kontinenty podľa obdobia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:History_of_continents_by_period

kontinenty podľa storočí -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Centuries_by_continent

kontinenty v 15.storočí -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:15th_century_by_continent

Kontinentálne proroctvo - proroctvo Kontinentálne

Kon-Tiki - 1. v peruánskej mytológii iné meno boha *Virakocha* (Stvoriteľ); tiež najvyšší kňaz a Kráľ Slnka; podľa povesti okolo roku 500 Kon-Tikiho porazil Cari, vodca rodu *Inkov*; Kon-Tiki uprchol, preplával s niekoľkými druhmi cez *Tichý oceán* a usadil sa v *Polynézii*; pozri *Peru*

2.Kon-Tiki aj názov plte, na ktorej Nór T. Heyerdahl spolu so svojimi piatimi priateľmi úspešne zopakoval legendárnu plavbu Kon-Tikiho; bádatelia postavili plť z deviatich balsových kmeňov podľa zachovaných archeologických pamiatok; 28.4.1947 vyplávali z peruánskeho prístavu Callao a po 101 dňoch dorazili k ostrovom Takume v Polynézii; úspech výpravy podporil názor o osídlení Polynézie praobyvateľmi Peru; pozri *oceánske umenie; predkolumbovské umenie v andskej oblasti*

kontinuálna kompozícia - z lat. continuus – „súvislý, nepretržitý“

Baleka: zobrazenie deja v jeho jednotlivých fázach nadväzujúcich na seba jednoduchým priradovaním podľa dejovej a časovej následnosti; výrazne *naratívny* a *didaktický* charakter; v

staroveku uplatňovaná pri výjavoch ako súčasť panovníckeho kultu: príbehy zo života, vojnové činy panovníka (egyptské nástenné maliarstvo, antické *vázové maliarstvo*, *sarkofágové* reliéfne sochárstvo; v stredoveku kontinuálna kompozícia uplatnená v *nástennom maliarstve* (napr. motívy z *Máriinho* života na *triumfálnom oblúku* St. Maggiore v Ríme; pozri *cyklus*, *mariánsky cyklus*, *mariánsky kult*), v *knižnom maliarstve*, v cykloch *tabuľovej maľby*, *užitom umení*; kompozičný princíp môže sledovať časovú následnosť príbehu v jednotnom priestore (napr. aj do hĺbky) alebo má formu *simultánnej* a *selektívnej kompozície*; porovnaj *parataktická kompozícia*; pozri *reliéf historický*, *Trajánov stĺp*

kontrapost - z lat. – „postavené proti sebe“, tal. contraposto – „protiklad“; vytvorenie rovnováhy stojaceho *ľudského tela*, stúpajúcich a klesajúcich síl; rovnováha daná postojom/*atitudou modelu*, v ktorom poloha jednej časti tela je v protiváhe k časti druhej; s ťažiskom na jednej nohe („*pevná noha*“); druhá noha je pokrčená a mierne predsunutá dopredu („*voľná noha*“); trup pootočený a nižšia polovina tela statická; vyjadrenie kľudu plného napätia; kontrapost je zvláštnym typom *ponderácie* a vyjadrením kompozičnej schémy - *chiasmu* vyjadrujúceho tvar písmena *chi* (X): ak spočívá váha *tela* na pravej nohe, je odľahčená ľavá paža, pri zaťažení ľavej nohy je uvoľnená pravá paža; princíp uplatňovaný v *sochárstve* od *klasického obdobia antického Grécka* (*Polykleitos*; *Doryforos*), plne rozvinutý v *renesancii* (*Michelangelo Buonarroti*: *Dávid*), ďalej v *klasicistických tendenciách*; pozri *kánon*, *ponderácia*; *klasické obdobia antického Grécka*; porovnaj *gotické zakrivenie*, *figúra serpentinata*

L. Signorelli: Dva nahí mladíci nesúci mladú ženu a mladého muža (1490-1495)

kontrareliéf - *konštruktivistami* používaná technika, založená na priestorovej *koláži*; viacpohľadový priestorový reliéf vyvodil V. Tatlin z konštruktivistického princípu kubistickej priestorovej koláže zostavovanej z kovu, dreva, skla, drôtov a d'ľ. hmôt; od jedнопohľadového klasického reliéfu sa líši priestorovosťou aj tým, že nezobrazuje vecnú *skutočnosť* (pozri *predmetnosť*) ale je dielom založeným na konštruktívnej *fantázii* a inžinierskom prepočte; kontrareliéfy umiestňované do priestoru zavesením (Tatlin 1913-17); materiál nepredstavuje sám seba ale funkciu konštrukcie; železu a oceli je vpečatovaná ľahkosť a pohyb; princíp kontrareliéfu ovplyvnil *kinetizmus*; (Tatlin: *Veža III. internacionály*)

kontrasgrafito - *sgrafito dvojvrstvové* s opačným poradím farebných vrstiev, t.j. s vrchnou vrstvou farebnou; rozšírené v renesancii

kontrast – *protiklad*, úplná nepodobnosť, odlišnosť, opak; vo *výtvarnom umení* jeden z kompozičných postupov; základný a prvotný kontrast čiernej a bielej farby je *línia*; pozri *kontúra*; *antitéza*; *kompozícia*

V bare. Tvár (1947)

kontrast farebný - farebný kontrast

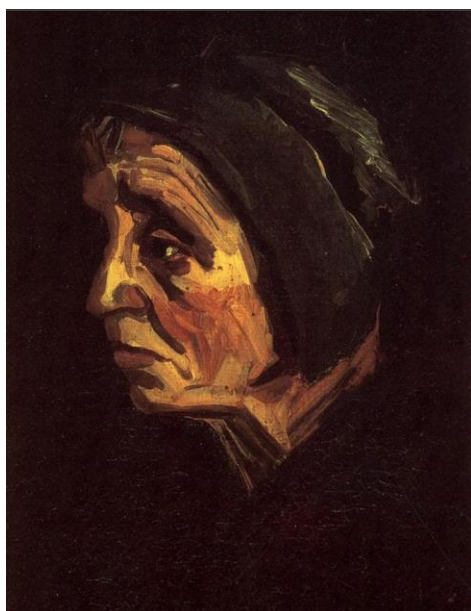
kontrast komplementárny - komplementárny kontrast

kontrast následných predstáv - Smith: je podobný *simultánnemu kontrastu* a rozdiel je iba v tom, že k nemu dochádza až po odvrátení zraku; čiže ak nejaký čas sústredene pozorujeme určitú *farbu* a potom odvrátíme zrak, na sietnici oka ostane *obrys v farbe komplementárnej/doplňkovej*; porovnaj kontrast zmiešaný

kontrast simultánný - simultánný kontrast

kontrast súbežný - kontrast simultánný

kontrast svetelný - vzniká na hranici svetlých a tmavých plôch; obrazu dodáva *pohyb a rytmus*; vo *valérovej malbe* svetelný kontrast zaistoval *tenebrizmus*, zatiaľ čo jemné prechody svetla a tieňa zaistovalo *sfumato*; pozri *temnosvit, šerosvit, chiaroscuro*

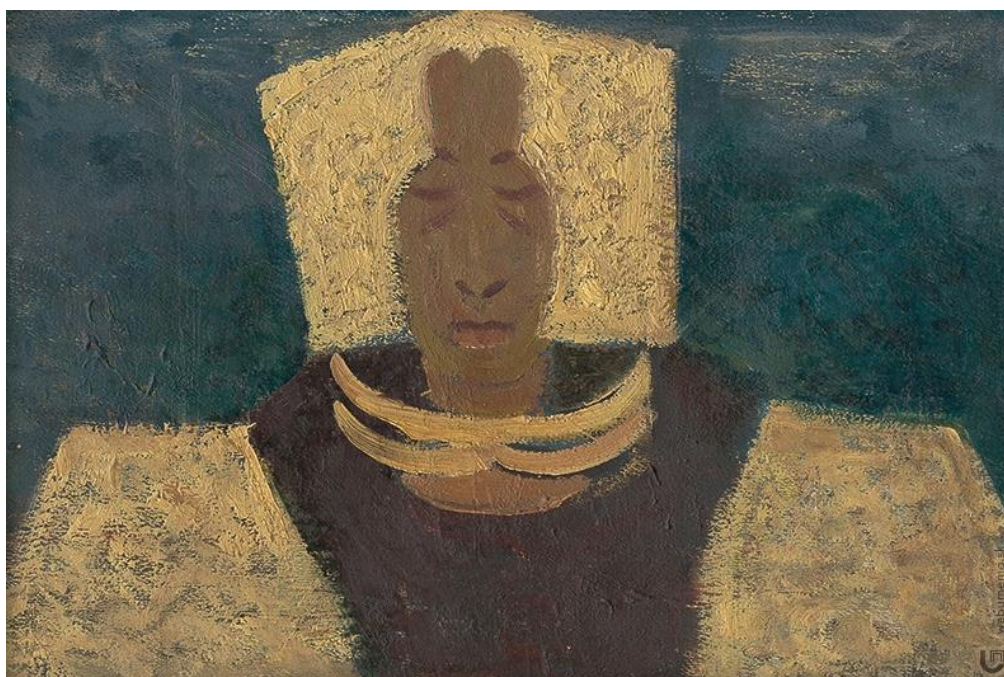

V. van Gogh: Hlava roľníckej ženy s tmavým čepcom (1885)

V. Hložník: Materstvo

kontrast teplých a studených farieb -

M. A. Bazovský: Zázrivka (1946)

M. A. Bazovský: Október (1949)

L. Berger: Únik

kontrast zmiešaný - Smith: jestvuje na rovnakom princípe ako *kontrast simultánný* a *kontrast následných predstáv*; dochádza k nemu vtedy, ak chvíľku pozorujeme sústredene jednu farebnú plochu a ihneď pozrieme na inú farebnú plochu; vtedy sa nám bude zdať táto plocha zafarbená *doplňkovou farbou* predošlej farebnej plochy, napr. ak z červenej farby pozrieme na žltú, bude sa nám žltá javiť ako zelená, lebo v oku nám pretrváva zelený obraz červenej (zelená je doplnkovou farbou červenej); tento jav má význam vo veľkoformátových alebo nástenných maľbách, ktoré divák sleduje postupne a ktoré zvyčajne pracujú s jasno ohraničenými plochami silných a *sýtych farieb*; v tom prípade pozri *komplementárny kontrast*, kde sú podrobne rozpracované dvojice doplnkových farebných pigmentov

kontrastné farby - *farby kontrastné*

kontrastné ladenie farieb - *ladenie farieb kontrastné*

kontrašablóna - v *sochárstve* druh *šablóny*, ktorá kontroluje tvar opísaný šablónou; malá kontrašablóna sa nazýva *koník*

kontratlač/protitlač - pozri *contré-épreuve*

kontreskarpa - náprotivok *eskarpy*; vymurovaná a armovaná vonkajšia strana priekopy, ktorá sleduje *pôdorys* celého komplexu; často vybavená *galériou* k paľbe do priekopy; pozri *bastiónová sústava*, *fortifikácia*

kontrgarda - v *bastiónovej sústave* fortifikačný prvok v priekope, predsunutý pred *bastión*, sledujúci jeho *pôdorys*; často prepojený priebežnou *komunikáciou* a susednými *ravelinmi*; pozri *kontreskarpa*; *fortifikácia*

kontúra - franc. *contour* – „obrys“; pozri *obrys*, *silueta*, *matematika*; *doskotlač*; *tingatinga*

konvent - budova *kláštora*, obydlie *mníchov* a miesto zhromažďovania všetkých rádových príslušníkov; pozri *prelatura*

konventuáli - príslušníci menej prísneho františkánskeho *rádu*, na rozdiel od *observantov*, ktorí boli členmi prísneho františkánskeho rádu; konventuáli obývali priestranné domy (*conventus*), ich život mal slávnostný rytmus v komunite; žili spokojne podľa zákonitých úľav; nemali radi novoty a prehnanú horlivosť, pritom zachovávajú základnú vernosť ideálu inštitútu a službe cirkvi; oficiálny názov konventuálov bol *Fratres de communitate* - „bratia z komunity“, lebo žili v komunite podľa pápežských úľav pod vedením konventuálnych predstavených; existovali aj „*observantes de communitate*“ - „observanti z komunity“; prísnejší observanti sa menovali „*observantes de familia*“ - „observanti z rodiny“ - lebo sa delili na dve rodiny: „*familia cismontana*“ (predalpská rodina - Taliansko, Rakúsko, Uhorsko, Poľsko a Balkán) a „*familia ultramontana*“ (zaalpská rodina - Francúzsko a Španielsko); pozri *františkáni*

http://www.frantiskani.sk/historia_15st.php

konvertovanie - obrátenie na inú vieru

konverzačné diela/konverzačné kusy/konverzačné obrazy - termín pre neformálne skupiny portrétov, najmä tých, ktoré boli namaľované v Británii v 18.st., na začiatku r. 1720; vyznačujú sa zobrazením skupín zrejme zaoberajúcimi sa puritánskou konverzáciou (tým sa líšia od francúzskych rokokových *galantných príbehov*) alebo nejakou aktivitou, často v exteriéri; typickú skupinu tvoria členovia rodiny, ale aj jej priatelia alebo zaľúbenci, alebo iné zoskupenie; maľby sú často malého formátu (pozri *kabinetové maliarstvo*), rovnakej veľkosti ako polovičný portrét, ale v horizontálnom formáte alebo vo formáte „na šírku“; iné sú oveľa väčšie; žáner konverzačných obrazov bol vyvinutý v 17.st. v južnom Holandsku z *Veselej spoločnosti* (holand. *Vrolijk gezelschap*) a *záhradných slávností* (holand. *buitenpartij*, angl. *garden party*); konverzačné kusy maľovali umelci ako *D. Hals*, *David Vinckbooms*, *Adriaen van de Venne* a *Willem Buytewech*, *G. de Witte*; mali významný vplyv na *žánrové umenie*; okrem reprezentácie *elegantných spoločností* a bálů Hieronyma Janssensa a P. P. Rubensa, najmä jeho *Záhrada lásky*, dali impulz a smer k vývoju *žánru*; v južnom Holandsku bolo namaľovaných mnoho skupinových portrétov, a to tak rodinných, alebo skupín guvernérov alebo zástupcov spoločenstiev (cechov, útlukov apod.) alebo dôstojníkov stráže (pozri *doelen stucken*); *Frans Hals*, *Rembrandt* a ostatní umelci prijali množstvo podnetov oživiť skupinový portrét; výraz konverzačnú kus pochádza z talianskeho výrazu, tiež používaného v angličtine, *Sacra Conversazione*; označovali sa ním neformálne obrazy *Panny Márie* s dieťaťom a svätými a išlo o žáner vyvinutý v *renesancii*; existuje mnoho druhov konverzačných kusov; ľudia môžu byť zobrazovaní pri spoločných aktivitách, ako je lov, jedlo, či hudobné činnosti; objavujú sa na nich často psy a alebo kone; fráza „konverzačný kus“ neskôr získal iný význam; odkazoval na objekty, ktoré boli vnímané ako natoľko zaujímavé, že z nich vyžarovala iskra rozhovoru

https://en.wikipedia.org/wiki/Conversation_piece

G. de Witte, H. Janssens, W. S. van Ehrenberg: Interiér kabinetu zberateľ umenia sa s mnohými návštevníkmi (konverzačný kus, 1639-1693)

J. Zoffany: Tribúna v Uffizi (konverzačný kus, 1772-1777)

J. Zoffany: Charles Townley a priatelia v jeho knižnici (konverzačný kus, 1782)

konverzia (v náboženstve) - prestúpenie na inú vieru

J. de Valdés Leal: Konverzia a krst svätého Augustína z Hippo sv. Ambrózom (1673)

P. Subleyras: Sv. Ambróz konvertuje cisára Theodosia (1745)

Konverzia sv. Pavla/Obrátenie sv. Pavla - pozri *apoštol Pavol*

Konverzia Márie Magdalény/Obrátenie Márie Magdalény - pozri *Mária Magdaléna*

konvexný - *vypuklý*, opak *konkávneho* - *vydutého*; stred krivosti leží na opačnej strane dopadajúceho svetla; pozri *biomorfizmus*; *kamea*; *kríž tlapkový*, *kríž skatový*, *kyma iónske*, *kyma lesbické*

konvikt - *kláštorný internát*; pozri *internát*

konvolút - v užšom význame *zväzok spisov zložený z dvoch častí*; pozri *aligát*, *dielo literárne*

konvolúta - *architektonická špirálová ozdoba* (pozri *architektonické články*); pozri *volúta*, *špirála*

konzervácia pamiatky - v *pamiatkovej starostlivosti* technické zaistenie pamiatky zamerané na zastavenie alebo spomalenie rozkladu materiálu (*kameň*, *murivo*) upevnením jej povrchovej úpravy (farebné vrstvy maľby, farebný povrch plastiky), ustálením dochovaného stavu; konzervácia pamiatky sa robí preventívne; obecné sa pripúšťajú zásahy do dochovaného stavu bez všetkých doplnkov a rekonštrukčných zámerov; pozri *múzeum*; porovnaj *puristická metóda*

konzola - (starý český výraz *krakorec*); zo steny vysunutý kamenný mostík/nosník, tvorený esovkou, *volútami* alebo podobnou *profiláciou*; zvyčajne sochársky ozdobený; nesie ďalší stavebný prvok, napr. *rímsu*, rebro klenby, *balkón*; konzola často zdobená *ornamentmi* alebo grotesknými figúrami (pozri *plastika hutná*); v prípade drevenej architektúry konzola nazývaná *záverník*; pozri *ankona*; *architektonické články*

-podporný kamenný nosník vyložený pred lícnu časť múra, smerom dolu k múru zvyčajne stupňovito zmenšovaný; veľká konzola, ktorá nesie *ochodzu*, *arkier*, *balkón*, *podsebitie*, ale aj napr. *vlašský komín*; pozri *architektonické články*

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Konzola_\(architektura\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Konzola_(architektura))

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Krakorec>

K. Witz: Joachim a Anna pred Zlatou bránou (1435)

konzolový stôl - murovaný stolík prisadený zadnou stranou ku *stene*; nohy zvyčajne pretiahnuté smerom do stredu a spojené s *trmožom* (slovensky tiež *podstolica*); pozri *mobiliár*

J. Lieferinx: Zvestovanie (detail, 1493-1505)

konzumácia - jedlo

konzulský diptychon - diptychon konzulský